

ΠΑΝΟΣ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

Δέσχη Ελπιδοφόρας Γραφής

ΚΕΔΡΟΣ

Πάνος Αντωνόπουλος: *Λέσχη Ελπιδοφόρας Γραφής*

ISBN 978-960-04-5320-1

Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διόρθωσης: Μαρία Σπανάκη
Επιμέλεια-διόρθωση: Στέλλα Τσάλα
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© Πάνος Αντωνόπουλος, 2022

© Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2022

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

Στη μητέρα μου

Αντανεκλαστική γραφή ευτυχίας

Κοίταξα ευθεία. Δεκάδες περαστικοί. Ο κάθε ένας κουβαλούσε τη δική του ιστορία. Ο κάθε ένας είχε λίγο από μένα.

Ανηφόρα.

Το ξανασκέφτηκα, μα συνέχισα.

Σε λίγο είδα την ουρά. Γύρω στα τριάντα άτομα στην αναμονή.

«Μπλέξαμε», αναφώνησε μια μεσόκοπη γυναίκα που έφτασε λίγο μετά.

Κοίταξα το ρολόι. Οκτώ παρά τέταρτο.

«Περάστε», της είπα.

Με κοίταξε με έκπληξη. Χαμογέλασε και μπήκε ευθύς αμέσως μπροστά μου. Δέκα λεπτά αργότερα δεν θα αλλάξουν τη ζωή μου.

«Ξέρεις πόσα μπορούν να γίνουν σε λίγα λεπτά;» μου είπε ο φύλακας που σε λίγο θα άνοιγε τις πόρτες της υπηρεσίας. Σαν να διάβασε τη σκέψη μου.

Εννιά και σαράντα επτά έφτασα στο γκισέ.

«Όνομα;»

«Σάμης».

«Επίθετο;»

«Αντωνίου».

«Ιδιότητα;»

«Συγγραφέας», είπα μετά από μικρό δισταγμό.

Ο υπάλληλος σταμάτησε το γράψιμο και έστρεψε το βλέμμα του για να συναντήσει το δικό μου. Γέλασε ειρωνικά. Έσκυψε πάλι στα γραπτά του.

«Ταυτότητα;»

«Μάλιστα», είπα και την πέρασα στο κενό.

Δέκα και τρία πρώτα λεπτά έφυγα. Είχε λίγο κρύο εκείνο το πρωινό. Το θυμάμαι καλά. Έσφιγγα τα χέρια μου μέσα στις τσέπες του σακακιού μου και τις έσπρωχνα όσο μπορούσα προς το στήθος μου. Σκεφτόμουν το βλέμμα του υπαλλήλου της Πρόνοιας. Είχε δίκιο να γελάσει. Τι θράσος να αποκαλώ τον εαυτό μου συγγραφέα ενώ ακόμη δεν έχω εκδώσει τίποτα! Σάμπως γνώριζε εκείνος ότι έχω έτοιμο το πρώτο μου έργο; Πού να το ξέρει; Είχε δίκιο. Έπρεπε να το πω. Να πω ότι είμαι άνεργος. Δεν είναι ντροπή. Κανένα κρίμα δεν είναι ντροπή, αν δεν το έχεις προκαλέσει ο ίδιος.

Περπάτησα μέχρι τον φούρνο. Πήρα δυο καρβέλια

ψωμί και τρεις τυρόπιτες. Τα ρέστα τα έχωσα στη μία μου τσέπη, τη δεξιά. Ξέχασα πως ήταν τρύπια. Τα κέρματα έπεσαν στη φόδρα και κύλησαν στην πλάτη του σακακιού. Περπατούσα και κουδούνιζα.

Σταμάτησα στο υπόγειο της Μαρίας, της χήρας του Θανάση με τα δυο κορίτσια. Την είδα στο μισό παράθυρο. Το πρόσωπό της ξεπρόβαλε στο πεζοδρόμιο. Έσκυψα.

«Έλα, πάρε».

Της έδωσα το ένα ψωμί.

«Είναι και δυο τυρόπιτες για τα παιδιά», της είπα.

«Ο Θεός να σε έχει καλά», μου απάντησε γλυκά.

«Δεν σ' το παίζω πλούσιος, τ' ακούς; Πήρα τα χρήματα από την Πρόνοια».

Τα κορίτσια δάγκωναν ήδη τις καντές σφολιάτες και εκείνη αγκάλιαζε το ψωμί σαν να επρόκειτο για θησαυρό. Κοκκίνισαν τα μάτια μου και έφυγα γρήγορα, μη με δει.

Με το ένα χέρι κρατούσα τις σακούλες με τα ψώνια και με το άλλο έψαχνα στην τσέπη μου, ανάμεσα στα χαρτιά και στα κέρματα, τα κλειδιά.

Στην παλιά γειτονιά της Αθήνας ορθώνονταν αγέρωχα και υπερήφανα τα όμορφα μονώροφα και διώροφα σπίτια με τη λιτή αρχιτεκτονική, τις μεγάλες σιδερένιες πόρτες με τα μπρούντζινα πόμολα, τα καλο-

φτιαγμένα παράθυρα, που αριστοτεχνικά συμπλήρωναν – σαν μια όμορφη κορδέλα σε καλοχτενισμένα μαλλιά – τα ακροκέραμα στην κορυφή τους. Ένα από αυτά, σε έναν ήσυχο δρόμο, σαν σε δωμάτιο απομονωμένο από τη φασαρία και την όχληση της πόλης, ήταν το σπίτι μου.

Ήμουν απ' έξω και σκεφτόμουν την επόμενη μου κίνηση. Τι μέρα είναι σήμερα, τι έχω να κάνω, τι μπορώ να κάνω. Βρήκα τα κλειδιά, άνοιξα την πόρτα και ο Τίτος, ο γάτος μου, η γκρίζα αυτή ψυχούλα με τα ολογάλανα μάτια, ήρθε κατευθείαν στα πόδια μου αναζητώντας λίγη αγάπη.

Αναποδογύρισα το γκρι σακάκι μου και τα κέρματα έπεσαν στο πάτωμα. Έσκυψα να τα μαζέψω και μετά το κρέμασα στον καλόγερο δίπλα από την πόρτα. Έβγαλα τα παπούτσια μου χωρίς να λύσω τα κορδόνια και περπάτησα προς το σαλόνι αφήνοντας πίσω νοτισμένες πατημασιές. Είχα μία ολόκληρη μέρα και πάλι μπροστά μου για να σκεφτώ πώς θα «χωρίσω» τα χρήματα ώστε να περάσω μέχρι τον επόμενο μήνα, όταν θα ξαναέπαιρνα το επίδομα. Μπορούσα να ξοδεύω από τρία μπλε χαρτονομίσματα την ημέρα – συμπεριλαμβανομένης και της αξίας της τροφής του Τίτου. Αν όμως χρειαζόμουν κάτι άλλο, θα έπρεπε να αφαιρέσω το ποσό, να ξανακάνω τη διαίρεση και να ορίσω από

την αρχή με αυτόν τον τρόπο τον καθημερινό μου προϋπολογισμό.

Δεν με πείραζε καθόλου που έπρεπε να κάνω αυτές τις πράξεις τουλάχιστον μία φορά τον μήνα. Με τους υπολογισμούς ένιωθα μεγάλη ασφάλεια. Δεν τα πήγαινα καλά με τα μαθηματικά, όχι! Απλώς ήξερα ότι, αν ξόδευα περισσότερα χρήματα, δεν θα μου έφταναν για να περάσω τον μήνα, ενώ αν ξόδευα λιγότερα, θα μπορούσα κάποιες μέρες να είμαι πιο γενναιόδωρος με τον εαυτό μου. Θα μπορούσα, για παράδειγμα, κάποια Παρασκευή – που είναι η αγαπημένη μου μέρα – να μου αγοράσω μία σοκολάτα. Δεν έπρεπε με τίποτα όμως να παρεκκλίνω πολύ από τον προϋπολογισμό μου. Ίσως από αυτόν τον μήνα κατάφερα να βάλω στην άκρη κάποια χρήματα για μια ώρα ανάγκης, γιατί τελικά δεν είναι μία αλλά πολλές αυτές οι ώρες ανάγκης που προκύπτουν και όπου μπορεί κάποιος να χαλάσει πάρα πολλά χρήματα, με αποτέλεσμα μετά να μην έχει ούτε να φάει!

Μου έχει τύχει αρκετές φορές, τελευταία Κυριακή του μήνα, να περιμένω τη Δευτέρα του επιδόματος, να περπατώ με σκυμμένο το κεφάλι στη γειτονιά ψάχνοντας εναγωνίως για οποιοδήποτε κέρμα ή, αν είμαι πιο τυχερός, ίσως και κάποιο χαρτονόμισμα. Θυμάμαι, μια Κυριακή, κάποτε, παλιά, είχα βρει ένα. Μπορεί να το

είχαν στείλει στα πόδια μου οι συγχωρεμένοι οι γονείς μου, επειδή με λυπήθηκε η ψυχή τους που με έβλεπαν να τυραννιέμαι. Πήγα κατευθείαν στον φούρνο. Ο αγαπημένος μου προορισμός. Όταν έχω παραπάνω λεφτά, μου 'ρχεται να τον σηκώσω ολόκληρο. Αγόρασα ψωμί, τα γλυκά της κυρίας Σεμέλης – αχ, αυτό το θεσπέσιο γαλακτομπούρεκο! – και τυρόπιτες για τα κορίτσια, που τους άρεσαν τόσο.

Αφού το πρώτο μου βιβλίο είναι έτοιμο, μπορεί σύντομα να επισκέπτομαι πιο συχνά τον φούρνο. Βέβαια, δεν γράφω για τα χρήματα, δεν γράφω επειδή θέλω να ζήσω απ' αυτό. Όχι. Ζω για να γράφω. Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, κρατάω πάντα ένα μολύβι, αργότερα μια πένα, και τώρα την αγαπημένη μου γραφομηχανή, μια μεταχειρισμένη που βρήκα στο Μοναστηράκι και την αγόρασα με τόση λαχτάρα. Τι γράφω; Και τι δεν γράφω εδώ και χρόνια...

«Μην περιμένεις ότι θα ζήσεις ποτέ από τα βιβλία», μου έλεγε η μάνα μου.

Δεν θυμάμαι πόσων χρονών είμαι. Δεν έχω καλή σχέση με τον χρόνο. Μάλλον γύρω στα τριάντα. Αλλά είμαι σίγουρος ότι αυτό που μου έλεγαν οι δικοί μου είναι πια γεγονός.

«Άλλοι στη θέση σου έχουν κανονικές δουλειές και κοπιάζουν για ένα κομμάτι ψωμί και μια μερίδα φαγη-

τό. Άλλοι στην ηλικία σου έχουν οικογένεια και παιδιά», δήλωναν συχνά.

«Πώς, όμως, θα μπορέσω να αλλάξω τον κόσμο, ρε μάνα, αν δεν πλάσω ιστορίες που θα μιλήσουν για όλα αυτά που δειλιάζει το στόμα να πει;» απαντούσα εγώ.

Τα βιβλία θα σώσουν τον κόσμο; Όχι! Δεν θέλω να διδάξω το πώς πρέπει κάποιος να ζει. Ποιος είμαι άλλωστε εγώ που θα το κάνω αυτό; Όμως οι ήρωες που ζωντανεύουν στο χαρτί μου μπορούν να μιλήσουν για μια καλορυθμισμένη και ωραία ζωή. Όλοι αυτοί που ζουν μέσα από τις σελίδες μου τις χάρτινες ζωές τους. Όταν ανοίγεις το βιβλίο μου, ακούς τις ανάσες τους, τα γέλια τους, τα κλάματά τους. Ονειρεύεσαι μαζί τους. Ελπίζεις, πονάς, μα και γελάς μέσα απ' την καρδιά σου. Τους βλέπεις, τους αγγίζεις. Μιλάς μαζί τους.

Στο διά ταύτα, όμως! Ναι, είμαι άνεργος. Κανείς δεν έχει ακόμη αναλάβει να εκδώσει το βιβλίο μου. Δεν ξέρω καν αν θα συμβεί. Δεν ξέρω καν αν αυτοί στους οποίους το έστειλα το έχουν διαβάσει. Μπορεί και μόνο ο τίτλος του να τους αποτρέπει. Ποιος θα ξεκινήσει ένα μυθιστόρημα που λέγεται *Η τελευταία ελπίδα*; Είναι σαν από μόνος μου να έβαλα τα χεράκια μου και να έβγαλα τα ματάκια μου. Σαν να τους λέω «μην τολμήσετε να διαβάσετε ούτε λέξη».

«Τι έχετε σπουδάσει, κύριε;» με ρώτησε μια φορά ένας εκδότης.

«Νομική», απάντησα.

«Και γιατί δεν ασχολείσαι με αυτό;» μου λέει γεμάτος απορία.

«Και γιατί να ασχοληθώ με αυτό;» ανταπάντησα. «Πρέπει; Είμαι υποχρεωμένος; Δεν επιτρέπεται να γράφω;»

Αφού αυτό θέλω. Θέλω να αλλάξω τον κόσμο γράφοντας. Τι να τους κάνω τους νόμους, αν τους ξέρω απέξω κι ανακατωτά, όταν η κοινωνία πάσχει στην εφαρμογή τους; Και, ξέρετε, οι άνθρωποι δεν θέλουν να τους κουνάς το δάχτυλο. Θέλουν απαλά, ήρεμα, με αγάπη, με νοιάξιμο, με ενδιαφέρον, σιγά σιγά να τους πας σε ένα μονοπάτι, να τους δείξεις τον δρόμο. Μόνο τότε θε επιλέξουν να κάνουν το σωστό. Ακούσια. Με την καρδιά τους.

Στις βόλτες μου έπαιρνα πάντα ένα αντίτυπο της *Τελευταίας ελπίδας* μαζί μου. Ένα από αυτά που ίδιος είχα τυπώσει με δικά μου έξοδα. Χρήματα που 'χα μαζέψει χρόνια ολόκληρα και τα είχα επενδύσει σε αυτό το όνειρο.

Τα βήματά μου με οδήγησαν και πάλι στην κεντρική πλατεία της γειτονιάς μου. Η μέρα ήταν υπέροχη.

Κάτω από το φως του ήλιου οι εργάτες – μάλλον του δήμου –, ανεβασμένοι σε ψηλές σκάλες, μετρούσαν – ίσως – την ισχύ στα ηλεκτροφόρα σύρματα. Ο ήλιος! Έλουζε τα μικρά καθισματάκια στο καφενείο της γωνίας και εγώ εκείνη τη μέρα είχα χρήματα. «Θα καθίσω σταυροπόδι στην πρώτη καρέκλα», σκέφτηκα, «μπροστά μπροστά, και θα παραγγείλω έναν ξεγυρισμένο καφέ».

Το καφενείο, το Μικρό Παρίσι, ήταν γεμάτο κόσμο. Οι άνθρωποι αρέσκονται στο να συνευρίσκονται για έναν καφέ, έστω και για λίγο. Οι απόψεις τους γέμιζαν την ατμόσφαιρα, οι λέξεις τους διάχυτες. Όποιος ήθελε να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει ακούσε απλώς να πει φωναχτά τη γνώμη του.

Εκεί, σε μια γωνιά, κάθισα τελικά, περισσότερο δειλός παρά ενθουσιασμένος, αφού σε σχέση με το όνειρό μου βρισκόμουν στο μηδέν. Έβγαλα το αντίτυπό μου και το ακούμπησα στο τραπεζάκι. Μετά ήρθε κι ο καφές. Καθόμουν βουβός και αμίλητος στο γεμάτο από κόσμο Μικρό Παρίσι, όταν ξαφνικά ένα σύννεφο έκρυψε τον ήλιο και μια ριπή ψυχρού αέρα μου προκάλεσε ανατριχίλα. Οι εργάτες στις σκάλες έγνεφαν ο ένας στον άλλον, σαν να συμφωνούσαν να κατέβουν, να προλάβουν τη βροχή, κι εγώ, με σχεδόν ανέκφραστο στο πρόσωπο, κοιτούσα. Οι θαμώνες ένιωθα πως με

παρατηρούσαν με απορία, ενώ σε λίγο, χωρίς να το καταλάβω, σχεδόν ακούσια, έβγαλα από την τσέπη την πένα μου και έγραψα την πρώτη μου αφιέρωση στο ανέκδοτο βιβλίο μου. Μια αφιέρωση στον εαυτό μου κάτω από τον τίτλο του: «*Κουράγιο - Σάμης Αντωνίου - Τελευταία ελπίδα*».

«Ίσως κάποια στιγμή αλλάξουν όλα», σκέφτηκα.

Με το υπογεγραμμένο πια αντίτυπο ανά χείρας σηκώθηκα και πήρα τον δρόμο της επιστροφής. Ξαναμέτρησα τα χρήματά μου, αφαιρώντας τα μικρά έξοδα που είχα κάνει από την ώρα που πήρα το επίδομα.

Επέστρεψα στο σπίτι. Σήμερα θα κοιμόμουν στο δωμάτιο, στο δικό μου δωμάτιο, μετά από μέρες απουσίας. Τον τελευταίο καιρό, με υψηλό πυρετό και σχεδόν κομμένα γόνατα, προτιμούσα να κοιμάμαι στο μικρό ράντζο που είχα τοποθετήσει στο σαλόνι του σπιτιού. Εκεί βρισκόταν ένα μικρό ξύλινο έπιπλο πάνω στο οποίο είχα ακουμπήσει πρόχειρα διάφορα βιβλία μου. Η κρεβατοκάμαρά μου ήταν πάντα σχεδόν άδεια. Ζήτημα να είχα κοιμηθεί εκεί πέντε φορές από τότε που νοίκιασα το σπίτι. Στο βάθος, η μικρή κουζίνοια με το χαμηλό ψυγείο και το φουρνάκι και δίπλα ο νεροχύτης με τα πιάτα στοίβα.

Σ' αυτό το σπίτι ζούσα εδώ και μήνες. Σ' αυτό το σπίτι περίμενα τη λύτρωση. Σε αυτά τα δωμάτια περι-

μενα το «ναι» από κάποιον εκδοτικό οίκο, από κάποιον που θα μου έλεγε: «Διαβάσαμε το βιβλίο σας και μας άρεσε πολύ». Είχα το θράσος να περιμένω την απάντηση στον πληθυντικό, αφού κάποιος θα αναγνώριζε την αξία μου και θα με σεβόταν γι' αυτό που είχα γράψει και όχι γι' αυτό που είμαι, αφού δεν με γνωρίζει. Ένα κείμενο έχει αξία μόνο όταν είναι πανανθρώπινο, όταν σε ανατάσσει ψυχικά. Αυτό πίστευα ότι είχα γράψει. Ένα έργο χωρίς ίχνος διδακτισμού, έναν ύμνο στην αγάπη, την αγνή και αθώα, για τον συνάνθρωπό μου, για τα παιδιά. Ήλπιζα να γίνω μια ψηφίδα, ένα κομμάτι μιας νέας πραγματικότητας που θα άφηνε πίσω της κάθε παθογένεια και θα επικεντρωνόταν στο χτίσιμο μιας νέας, υγιούς κοινωνίας. «Είναι επιτακτική ανάγκη να εκδοθεί το βιβλίο μου, πρέπει πάση θυσία να ακουστεί το μήνυμά μου». Αυτά έλεγα συνεχώς στον εαυτό μου χωρίς ίχνος μετριοπάθειας.

Σήμερα, λοιπόν, θα κοιμόμουν στην κρεβατοκάμαρα. Μπήκα στο δωμάτιο. Αριστερά ήταν ένα ξύλινο τραπέζι με μια παλιά γραφομηχανή του πατέρα μου και παραδίπλα ένα μικρό κομοδίνο με τρία συρτάρια. Στο πάνω πάνω το αντίτυπό μου. Θα ασχοληθώ πάλι με αυτό. Θα το χτενίσω. Ωραία μέρα για χτενισμα και η σημερινή. Κάθε μέρα το χτενίζα. Το είχα ξεμαλλιάσει. Όσες φορές και να το διάβαζα, πάντα έβρισκα

κάτι. Κάτι άλλαζα, κάτι διόρθωνα. Το εμπλούτιζα ή το ελάφραινα. Οι σελίδες ανεβοκατέβαιναν. Τη μία μέρα ήταν διακόσιες πενήντα, την άλλη διακόσιες σαράντα, την επόμενη διακόσιες πενήντα πέντε, την άλλη διακόσιες τριάντα.

Η δροσιά έμπαινε από το παράθυρο. Υπήρχε κάτι παράξενο στην ατμόσφαιρα. Από το παράθυρο τους είδα πάλι. Οι εργάτες, σκαρφαλωμένοι στις τεράστιες σκάλες, ακουμπούσαν με ειδικά όργανα τα ηλεκτροφόρα σύρματα. Ο ένας έδινε οδηγίες στον άλλο, σαν να μετρούσαν κάτι.

Ένας επαναλαμβανόμενος ήχος μου απέσπασε την προσοχή. Το τηλέφωνο χτυπούσε μανιασμένα.

«Κύριε Αντωνίου, καλησπέρα σας».

«Καλησπέρα σας».

«Σας καλούμε από τις εκδόσεις ΛΕΓΡΑ. Διαβάσαμε το βιβλίο σας και πρέπει να ομολογήσουμε ότι είναι αρκετά καλό».

«Ορίστε;»

Μοιάζει σαν να ίπτασαι... Αυτό το συναίσθημα που έχεις όταν ακούς ένα υπέροχο και αναπάντεχο νέο. Έτσι έχω στο μυαλό μου την ευτυχία. Η φωνή συνέχιζε να μιλάει στο τηλέφωνο, αλλά εγώ άκουγα την τελευταία φράση, «αρκετά καλό, αρκετά καλό».

«...Και σας ενδιαφέρει;»

Τι με ρώτησε τώρα δεν πρόσεξα.

«Κύριε Αντωνίου, με ακούτε;»

«Μάλιστα».

«Θα μπορέσετε να έρθετε αύριο από τα γραφεία μας;»

«Μάλιστα, μπορώ».

«Να σας πω πού βρισκόμαστε;»

«Βεβαίως, ναι».

Πήρα χαρτί και μολύβι. Σημείωσα τη διεύθυνση και τον όροφο. Έγραφα για πρώτη φορά στη ζωή μου με έντονα πλάγια γράμματα.

Αντανακλαστική γραφή ευτυχίας.

Ευχαριστώ.